
Frederiksborg Hingstelinjer

Frederiksborgernes stamtavler er så spændende at beskæftige sig med, fordi de har sådan en veldokumenteret historie. Stambogsføringen startede med udførlig dokumentation allerede på det Kongelige Stutteri og da avlen blev overladt til de lokale bønder blev nye stambogsføringssystemer bygget op. Deres første forsøg var baseret på regionale stambøger, der ikke var racespecifikke. Frederiksborghesten var langt den dominerende på Sjælland, hvilket betyder, at langt hen ad vejen kan den Sjællandske Stambog betragtes som den første Frederiksborgstambog efter afviklingen af Det Kongelige Stutteri.

I 1894 ændrede man systemet mod stambøger der i højere grad fremhævede de enkelte racer. Optagelse i stambogen var baseret på tidligere opnåede avlsresultater (afkom), modsat i dag, hvor en hest ikke bør være avlsaktiv før den er optaget i stambogen.

I 1920 kom endnu en forbedring til systemet, oprettelsen af et register hvor alle potentielle avlsdyr kunne optages i et register fra det år det fyldte 3 år, dvs. inden det havde mulighed for at opnå avlsresultater; formålet var at få et større overblik over populationen. Parallelt med dette førte man en Elite stambog, en videreførelse af den gamle stambog, der opsummerede avlsresultater for de bedste hopper og hingste. Dette forklarer hvorfor Frederiksborg Stambogen i mange år førte to parallelle nummereringssystemer, hvilket enhver der har studeret stamtavler vil være bekendt med. Det nuværende nummersystem er en direkte videreførelse af 1920 registret.

Klassiske hingstelinjer

3 hingstelinjer inden for Frederiksborgracen kaldes Klassiske Hingstelinjer. Disse er navngivet efter de hingste der ved oprettelsen af stambogen blev karakteriseret som stamholdere:

Regulus: Den ældste linje der kan føres tilbage til stamhingsten Mignon f. 1690. Denne linje findes også inden for Lipizzaneravlen gennem Pluto-linjen.

Zarif: Linjen er opkaldt efter Zarif II, der nok er den vigtigste avlsmatador inden for avlen nogensinde, men stammer fra araberhingsten Zarif OX f. 1840 i Ørknen (hvor end det så er), samt

Pegasus: Linjen stammer fra fuldblodshingsten Logic XX, der blev importeret til Frederiksborg stutteri fra England under perioden med "Hertugens Fuldblodsvanvid" (Hertugen af Augustenborg, der med sin besættelse af Engelsk Fuldblod og væddeløb af historikere er givet skylden for at være den drivende kraft bag den endelige opløsning af Det Kongelige Stutteri). Logic XX var af Byerley Turk hingstelinjen, den ene af 3 anerkendt fuldblodshingstelinjer.

Pegasus-linjen eksisterer ikke længere som ubrudt hingstelinje. Allerede i elitestambog nr. 20 fra 1937 står der at læse, at den har vanskelige kår, med kun ganske få tilbageværende individer, og så vidt jeg kan se, er den sidst kårede hingst født i 1948.

Nu er hingstelinjerne faktisk i sig selv ikke så fantastisk interessante. Visse avlsorganisationer, f.eks. lipizzanerne, ynder at tilskrive de enkelte linjer bestemte egenskaber mht. temperament og eksteriør. Fascinationen af hingstelinjer som avlskriterium stammer måske fra en patriarkalsk samfundsopfattelse overført til hesteavlen, for genetisk er der ikke belæg for at tillægge hingstelinjerne disse egenskaber.

Det eneste der med sikkerhed gives videre fra hingst til hingsteføl er Y-kromosomet. Det ville være et avlsmæssigt scoop, hvis der lå vigtige eksteriør eller præstationsrelaterede gener på dette kromosom, men det er desværre ikke tilfældet. På dette kromosom ligger gener, der er vigtige for hingstens reproduktionsevne. Der har været forsket i Y-kromosomet, og det har vist sig, at diversiteten både inden for racer, men også på tværs af racer er ualmindelig lille [1]. Det har fået forskerne til at konkludere, at nutidens hingste nedstammer fra ganske få stamfædre.

Frederiksborg Hingstelinjer

Alligevel hører det med til historien, at man, særligt i første halvdel af 1900-tallet, i udbredt grad benyttede sig af linjeavl, dvs. Zarif-linjer til Zarif-linjer, Regulus til Regulus. Derfor kan der godt have været en tendens til at linjerne kunne deles op som to racer inden for racen med typiske karaktertræk. En sådan avlsmetode kan, hvis ikke der udvises forsigtighed, føre til indavl. I elitestambogen fra 1937 står det nævnt, at visse grene af Regulus-linjen i Frederiksborg Amt viser udpræget tendenser til degeneration som følge af indavl.

Zarif-heste beskrives som noget grovere og af mere robust præg, og linjen har mindre tendens til indavl, fordi den i højere grad har været spredt over et større geografisk område.

Endvidere kan man også sige at hingstelinjerne er vigtige, fordi de på grund af hingstens mange afkom i forhold til hopperne hurtigere opnår udbredelse, både genetisk og geografisk. I denne forbindelse er det dog ligeså vigtigt at diskutere hingstens moderlinjer som faderlinjer.

Andre hingstelinjer

Kigger man i de første stambøger, der blev udgivet fra 1894, ses det, at der faktisk var flere hingstelinjer i spil end de tre, der er blevet klassikere.

Zarif II var født i 1889 men før ham var der andre betydende hingste af denne linje. Hans far, Hamlet, født 1869 var en vigtig producent af både hopper og hingste og den indflydelse mange af hans sønner har haft overses fordi deres linje ikke overlevede ind i det 20. Århundrede. Det gælder f.eks. Aurelius og Robinus, der havde flere repræsentanter i de første stambøger.

Endvidere var der linjer efter Palmer, Gl. Båruphingsten og Bæveren III. For de to førstnævnte kan hingstelinjen ikke føres tilbage mere end en generation eller to, og det vides ikke om de er af landhesteblood eller stuttriblood.

Bæveren III stammede fra stuttrihingsten Bæveren 6, født 1821. Denne var efter Stærkodder og linjen kan føres helt tilbage til de ældste hingstelinjer i det Frederiksborgske stutteri, den spanske hingst Superbe, f. 1683.

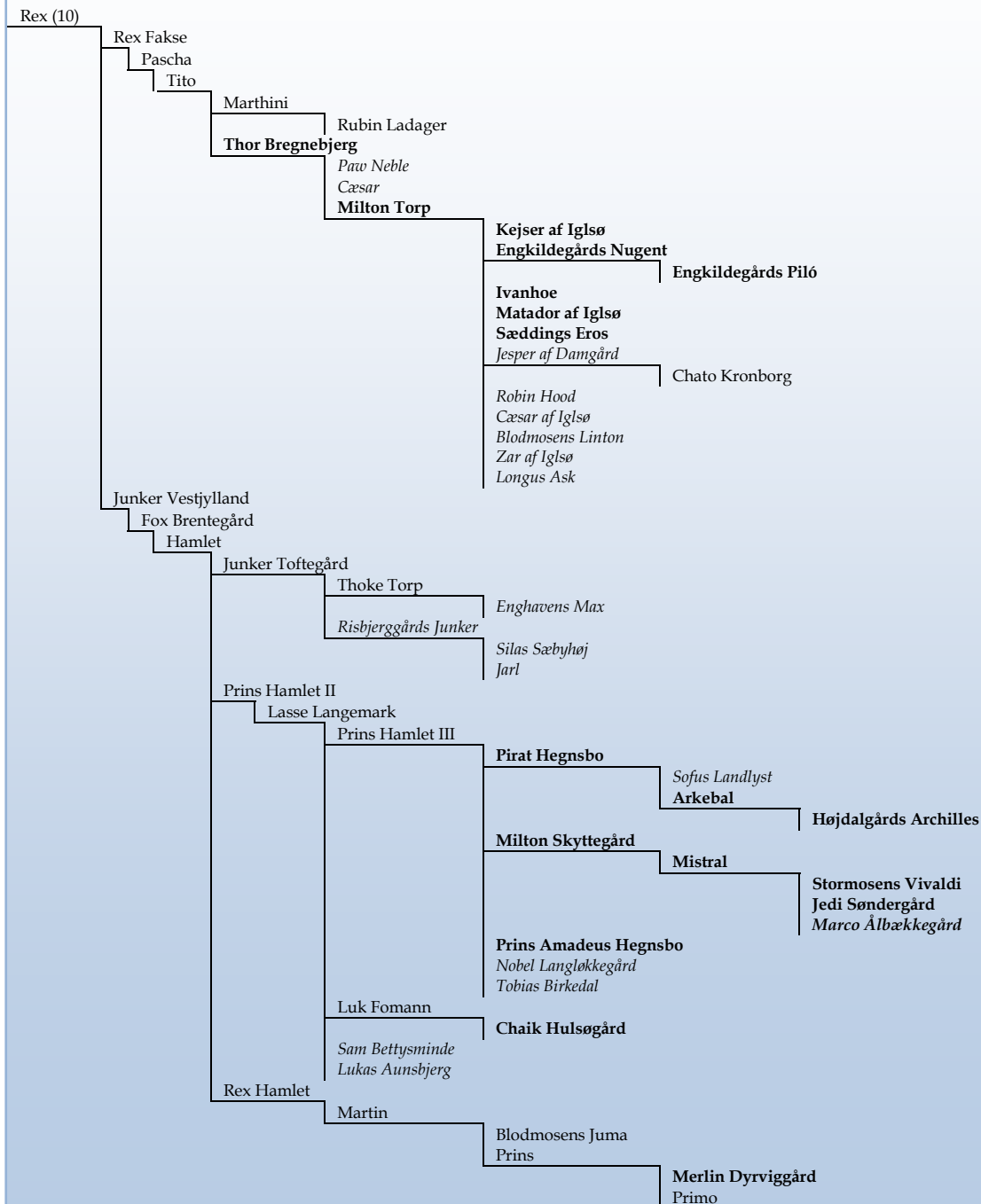
Tre hingste af Bæver-linjen var optaget i stambogen; Bæveren V, Unge Bæveren og Mullerup II virkede alle på Fyn, der på dette tidspunkt var mere orienteret mod avlen af de svære halvblods, med importere fra Oldenburg og Holstein. Derfor fik Bæver-linjen ikke en chance for at overleve som hingstelinje. Det kunne have ændret historien, hvis blot én havde været på Sælland.

Et anderledes eksempel fra stambogen er Manfred-linien. Manfred var en af Krigsministeriets i Østpreussen indkøbte hingste, der blev indsat i landhesteavl, ligesom f.eks. Petrus, Sonnengott og Abendteuer, der dog aldrig opnåede nogen betydning. Hingstene var af Østpreusisk afstamning med et højt islæt af fuldblod, og ikke kåret i Frederiksborgavl, men i stambogens afsnit for halvblod. Manfred havde flere sønner, der virkede i Frederiksborgavl og grundlagde en hingstelinje via Primus Manfred – Dandy – Dandy II. Den sidste repræsentant for hingstelinjen, Robert blev født i 1915 og linjen stopper her.

Frederiksborg Hingstelinjer

Zarif ox, born 1840
 Zarif ox, born 1854
 Rubin Sj 2/222
 Hamlet H27
Zarif II H3
 Zarif Sigurd H80 (=>)
 Prins H137
 Prins Brederød H256 (1)
 Juvel H284 (12)
 Juvel Danstrup 91 (9)
 Rex Tranegård 299 (10)

Frederiksborg Hingstelinjer

I nyere tid har været en smule udkrydsning med fremmede hingste, af hannoveransk eller arabisk afstamning. Hannoveranerhingsten Lohengrin haft 2 generationer af hingste, over sønnen Jason og sønnesønnen Zefyr.

Magyar, søn af Shagyaaraberen Siglavy, har vist sig at blive en vigtig faktor i moderne hestes afstamminger, men det lykkedes ikke for ham at producere en hingste-arving.

Hingstelisten 2009

Alle 37 færdigkårede hingste på FHF's hingstelite for 2009 samt de 8 med midlertidig avlsgodkendelse er ud af enten Regulus- eller Zarif-linjen. I tabellerne ses optegnelser over hingstelinjerne, fuldført for de grene, der siden 1991 har været repræsenteret med avlsaktive hingste. Nuværende aktive hingste er markeret med fed skrift.

Hingste skrevet med kursiv, enten fed skrift eller ej har opnået midlertidig avlsgodkendelse. Nogle er undervejs til kåring, andre er efterfølgende ikke færdigkåret.

Regulus må siges at være den mest udbredte hingstelinje af de to idag, delt i to ved Nobel Fuglebjerg. Via Regulus Hornsherred ses der en mindre forgrening, der i dag er repræsenteret af Kazahr og hans første avlsgodkendte søn Charming Ballegård. For få år siden var der en hel del hingste af denne gren der fik midlertidig avlsgodkendelse, og der er en teoretisk mulighed for at der er mulige arvinger i live og i skjul derude et eller andet sted, men ellers ser det ud som om at grenen er ved at svinde ind.

Via Nobel Mølager og særligt gennem hans sønnesøn Zarif Klintgård (som den aktive læser vil bemærke, slet ikke er af Zarif linjen) står den mest udbredte gren i fuldt flor. Denne vise en opdeling i 2 moderne afgreninger gennem Zarif Langløkkegård og Juvel Klintgård, to hingste der hver især har haft stor indflydelse på udviklingen af den moderne Frederiksborghest.

Af de 36 hingste på 2009 hingstelisten er 19 stks. af Regulus linjen, hvilket svarer til 53 %. Linjen inkluderer også Salisbury Vejleby, der er trukket ud af avlen for at hellige sig en særdeles lovende dressur karriere. Forhåbentlig vender han tilbage og giver flere afkom, når han engang skal pensioneres. Heraf er hingste med midlertidig avlsgodkendelse ikke talt med; af 8 avlsgodkendte hingste er 6 fra denne linje (75 %).

Zarif-linjen forgrener sig tidligt i 2 meget betydningsfulde linjer igennem Zarif II-sønnen Zarif Sigurd. Den ene har i dag kun begrænset udbredelse; den sidste kårede hingst til at repræsentere linjen var Zorba, der til stor fortrydelse for avlen blev kastreret for ikke så lang tid siden. Enkelte hingsteføl er blevet født inden for de seneste par år, men vi har endnu til gode at se dem til en kåringsfremvisning.

Den anden linje, der for at komplementere ovenstående gren kan kaldes Prins-grenen, deler sig igen på et langt senere tidspunkt ved Rex II. Disse to grene har opnået udbredelse igennem henholdsvis Tito (Thor Bregnebjerg – Milton Torp) og Hamlet (Prins Hamlet – Lasse Langemark). Tito og Hamlet er begge 3. Generation efter Rex II.

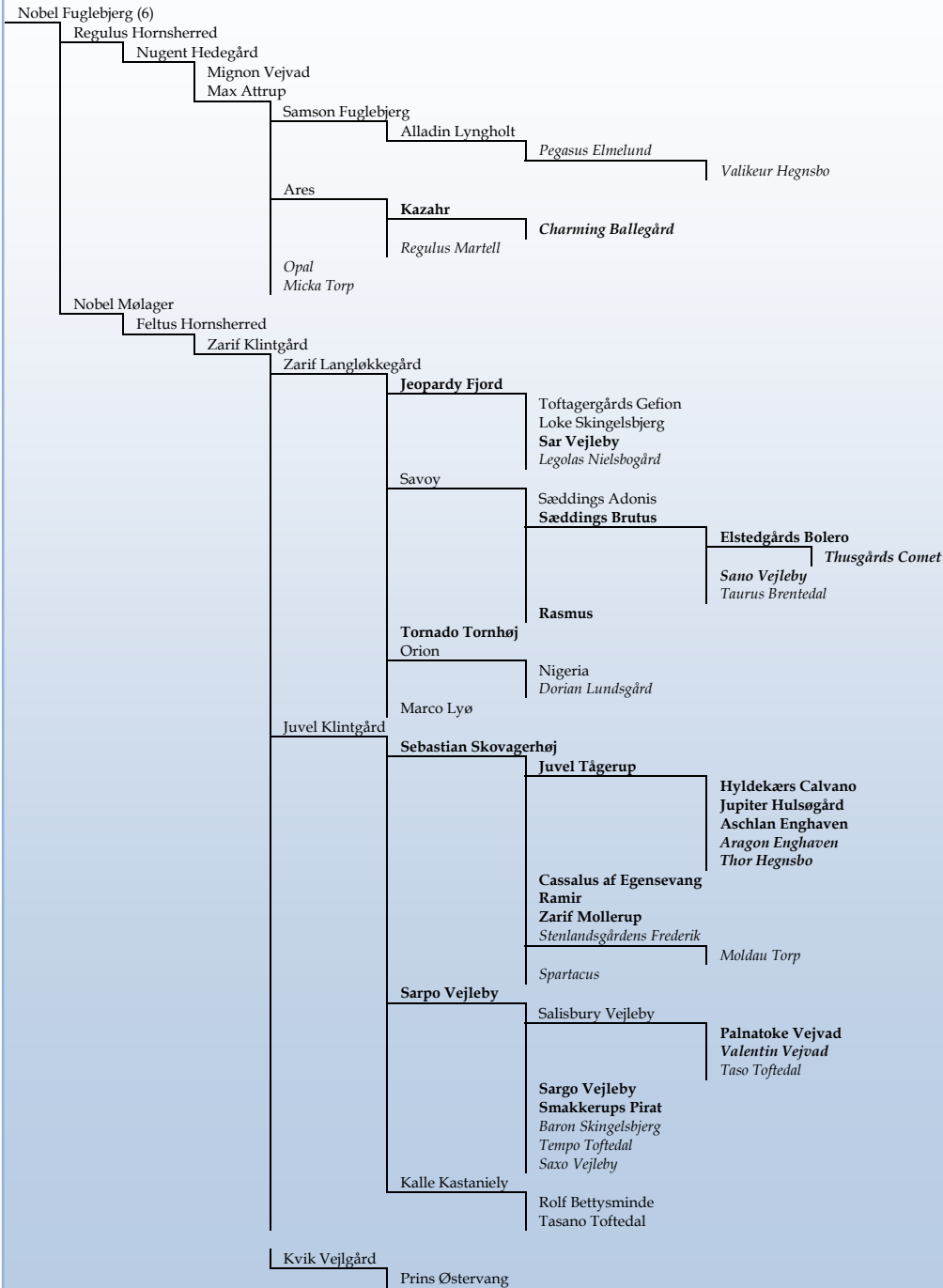
Af de 36 kårede hingste på 2006 hingstelisten er de 7 af Hamlet-linjen (19%) og de 10 af Tito-linjen (28%). De har hver 1 avlsgodkendt søn af 8. Zarif linjen udgør i alt 47 % af hingstene.

I 2008 mistede avlen desværre 3 hingste, alle af Regulus linjen, hvilket har medvirket til at opretholde balancen mellem de to linjer, i og med at rekrutteringen af unge hingste de seneste par år har været større fra Regulus-linjen end Zarif linjen. Savoy efterlod ind til flere sønner, Rolf Bettysminde ingen. Tasano Toftedal fik heldigvis mange afkom de senere år efter hans pensionering fra en succesfuld karriere på dressurbanerne så forhåbentlig vil der møde flere hingste til kåring i fremtiden.

Frederiksborg Hingstelinjer

Mignon born 1690
 Neptunus
 Neeptunus, born 1713
 Royal, born 1722
 Le Beau, born 1728
 Excellent, born 1739
 Excellent, born 1753
 Ardent, born 1753 (?)
 Bellefleur, born 1761
 Hardi, born 1768
 Modvillig, born 1779
 Vid, born 1787
 Kusctusko, born 1796
 Merkur I, born 1818
 Viggo I
 Merkur II, born 1834
 Augustus, born 1854
 Kulsværen IX
 Regulus I
Regulus II H30
 Regulus III S/ 4/214
 Regulus Kulsvier
 Regulus Viebjerg H103
 Regulus Strøllie H212
 Regulus Hagelse 2 (10)
 Sirtus 97 (3)
 Nobel 214 (9)
 =>

Frederiksborg Hingstelinjer

Det er således afkom af Tasano Toftedal der bærer ansvaret for at sprede Regulus-linjen en smule væk fra koncentrationen rundt om Zarif Langløkkegård og Sebastian Skovagerhøj, der er meget dominante.

Sandsynligheden for at blive stamhingst

Interessant er det at se, at 1930'ernes betydende hingste af Regulus-linjen, Aladdin og Kvik Torvedgård, der var de første hingste til at opnå en afkomssamling bedømt til I klasse A og med hhv. 20 og 15 kårede hingste hver, ikke er at finde i nutidens hingstelinjer.

Allerede i forordet til elitestambogen fra 1946 er det nævnt, at ingen af sønnerne kunne løfte arven. En enkelt sønnesøn til Aladdin, Hadsten Juvel, havde kvaliteten til at føre linjen videre, men han var solgt til Jylland, der på dette tidspunkt ikke havde hoppemateriale med format som hingstemødre. Han fik en enkelt søn, Fuks Hamlet, men linjen stoppede her.

Ej heller de andre topscorer Juvel II (28 sønner), Zarif Fodby (24 sønner), Rubin Havelse (18 sønner) eller Juvel Kromose (16 sønner) findes i dag som hingstelinjer.

Det giver anledning til forundring og spekulation over,

hvor ringe sandsynligheden for at en hingsts linje videreføres, egentlig er. Zarif II havde et utal af sønner, både stambogsførte og ikke-stambogsførte og alligevel har kun en enkelt overlevet i 100 år, Zarif Sigurd. Det samme kan siges om Regulus IV og mange andre hingste i tidens løb.

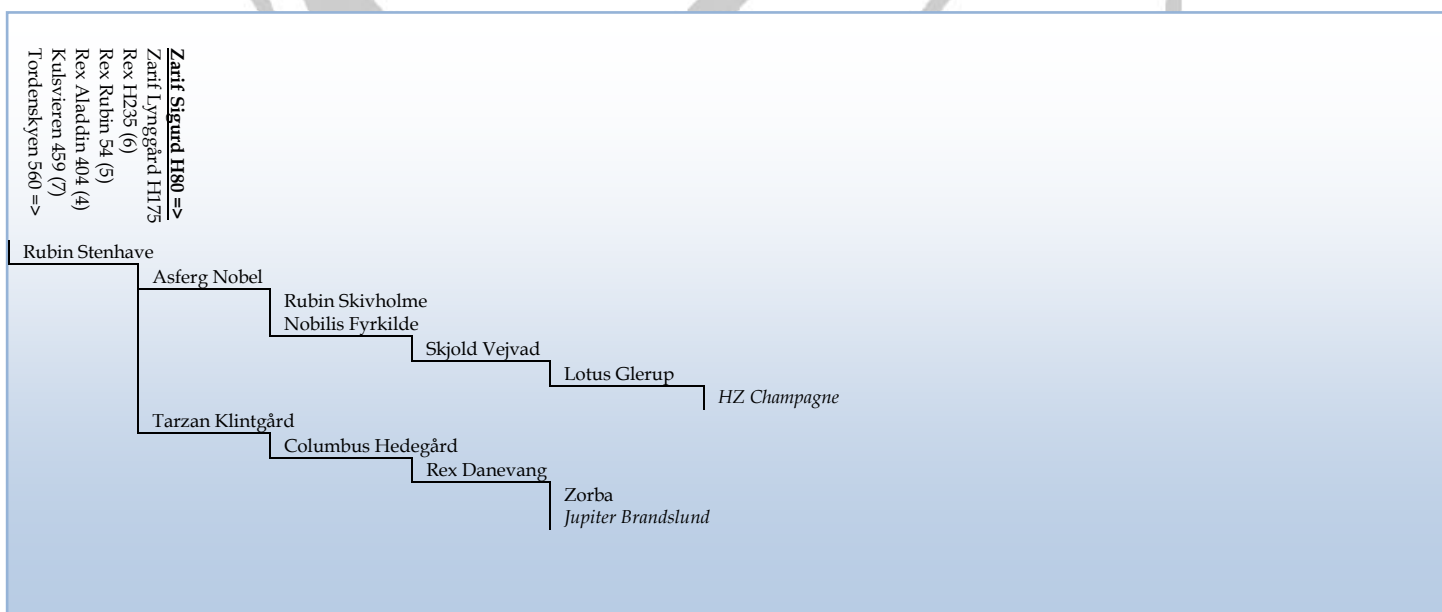
For hingste hvor stambøgerne med sikkerhed har alle data, er der i tabellerne i parentes ud for navnet angivet hvor mange stambogsførte hingsteafkom han opnåede.

Følgende er værd at bemærke:

Zarif-linjen via Prins H137:

Juvel H254 var ligesom Aladdin en af tidens mest benyttede og skattede hingste. Han opnåede 12 sønner, hvoraf Juvel II længe toppede opgørelsen over flest stambogsførte afkom, med 28 hingste og 177 hopper, i alt 205. Aladdin kom næst med i alt 120 og derefter Kvik Torvedgård med 109. Juvel II-linien eksisterer ikke længere. Juvel H254 var derimod søn af Prins Brederød, der kun havde dette eneste stambogsførte hingsteafkom.

De følgende generationer efter Juvel opnår 9-10 sønner, men de to linjer der har overlevet op til i dag er kende-

---

Frederiksborg Hingstelinjer

tegnet ved at være eneste hingsteafkom efter hhv. Rex Fakse og Junker Vestjylland. Førstnævnte førtes endda videre gennem en ikke-stambogsført søn, Pascha.

Zarif-linjen via Zarif Lynggård:

Rex og Rex Rubin er opgjort til at have hhv. 37 og 47 stambogsførte afkom hver og de er repræsenteret ved hhv. 6 og 5 sønner. Videre ned i rækken har hingstene 4-7 sønner hver.

Regulus-linjen:

Antallet af sønner varierer mellem 2 og 10. Til gengæld hører det også med at Regulus Viebjerg havde op mod 9 ikke-stambogsførte sønner, der virkede i avlen.

Afslutning

Afslutningsvis kan det siges, at der ikke nødvendigvis kan anlægges et statistisk synspunkt på om en hingstelinje har mulighed for at overleve i 100 år. Mange sønner er ikke ensbetydende med overlevelse, få sønner er ikke ensbetydende med det modsatte.

Det bliver spændende at se, hvilke linjer der eksisterer om 50 år. Er det Milton Torp- eller Sebastian Skovagerhøj-linjerne, der i øjeblikket topper med hensyn til antallet af sønner eller vil det være muligt at genoplive den for nuværende knock-out'ede Zarif Lynggård-linje?

Eller bliver det nødvendigt på grund af truslen fra indavl at krydse ud med fremmede hingste, og vil disse linjer være konkurrencedygtige?

At beskæftige sig ensidigt med hingsteliniere, som det er gjort i denne artikel er til en vis grad historie for historiens skyld. Men frederiksborgeravlere har en lang tradition for at passe på deres avlsmateriale, både hingste- og hoppelinjer, og forhåbentlig er det muligt at lære af historien, hvilket i alle tilfælde historien til for mere end blot historiens egen skyld.

Referencer

- 1 Lindgren et al.: Limited number of patrilineal lines in horse domestication
- 2 De Samvirkende Danske Landboforeningers Stambøger 1894-1970
- 3 Frederiksborg Hesteavlforenings Stambøger 1974-2001
- 4 www.fhf.dk

Dette er en opdateret udgave af en artikel af samme forfatter i Frederiksborghesten.